

I sag 125/80

GÜNTHER ARNING, tjenestemand ved De europæiske Fællesskaber, boende i Itzig, storhertugdømmet Luxembourg, 32, rue de Sandweiler, ved advokat L. Schiltz, Luxembourg, 83, boulevard Grande-Duchesse-Charlotte, og med valgt adresse i Luxembourg hos samme,

sagsøger,

mod

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER, ved D. Sorasio, Kommissionens juridiske tjeneste, som befuldmægtiget, bistået af advokat R. Andersen, Bruxelles, 214, avenue Montjoie, og med valgt adresse i Luxembourg hos Kommissionens juridiske konsulent M. Cervino, Jean Monnet-bygningen, Kirchberg,

sagsøgt,

hvori der er medlagt påstand om annullation af Kommissionens afgørelse af 17. juli 1979, hvorved sagsøgeren blev fritaget for sine funktioner som kontorchef for afdelingen »Sikkerhed på arbejdspladsen« i direktoratet »Sundhed og sikkerhed« under generaldirektoratet »Beskæftigelse og sociale anliggender« og blev placeret som konsulent ved direktoratet,

har

DOMSTOLEN (anden afdeling)

sammensat af afdelingsformanden O. Due, dommerne A. Chloros og F. Grévisse,

generaladvokat: S. Rozès

justitssekretær: H. A. Rühl, ekspeditionssekretær

afsagt følgende

DOM

Sagsfremstilling

De faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes forløb samt parternes påstande, anbringender og argumenter kan sammenfattes således:

I — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

1. Arning, som har været tjenestemand ved Kommissionen siden 1960, blev udnævnt den 18. december 1968 med virkning fra den 1. januar 1969 — og derefter atter den 9. august 1970 som følge af annullationen af den første udnævnelse ved Domstolens dom af 10. december 1969 (Wonnerth mod Kommissionen, Sml. 1969, s. 167) — til kontorchef i lønklasse A 3 for afdelingen »Sikkerhed på arbejdspladsen« i direktoratet »Sikkerhed og arbejdsmedicin« under generaldirektoratet for Sociale anliggender.

2. Kommissionen besluttede ved afgørelse af 17. juli 1979 i forbindelse med reorganisationen af generaldirektoratet for Sociale anliggender at placere Arning som konsulent ved direktoratet »Sundhed og sikkerhed«.

Den afdeling, som Arning, der har en juridisk uddannelse, ledede, blev betroet Lemoine, som er ingeniør og placeret i lønklasse A 4.

3. Arning blev den 31. juli 1979 mundtligt underrettet om denne afgørelse af sin direktør.

Den nye organisationsplan for generaldirektoratet for Beskæftigelse og sociale anliggender blev offentliggjort i »Meddelelser fra administrationen« nr. 246 af 2. august 1979.

Generaldirektøren for Personale og administrationen meddelte ved skrivelse af 25. september 1979 Arning, at »Kommissionen under sit 524. møde den 17. juli 1979 som et led i reorganisationen af generaldirektorat V 'Beskæftigelse og sociale anliggender' (havde) besluttet at placere (ham) som konsulent i direktorat V-E 'Sundhed og sikkerhed'«.

Generaldirektøren for generaldirektoratet »Beskæftigelse og sociale anliggender« forklarede den 26. september 1979 Arning afgørelsens indhold og henviste — ifølge sagsøgeren — til direktoratets opbygning og nødvendigheden af en bedre udnyttelse af hans juridiske kundskaber.

4. Omlægningen af det pågældende direktorat kan belyses ved følgende sammenlignende opstilling:

Før omlægningen	Efter omlægningen
<p>Direktorat F</p> <p>Sundhed og sikkerhed (P. Recht, konsulent (særklasse))</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Miljøhygiejne og kontrol med radioaktivitet (—) 2. Radioaktivt affald, forebyggende foranstaltninger og sikkerhedsforanstaltninger ved nukleare anlæg (E. Hampe) 3. Grundlæggende normer og forskrifter vedrørende sundhedsbeskyttelse (H. Eriskat) 4. Arbejdsmedicin og arbejdshygiejne (P. Hentz) 5. Sikkerhed på arbejdspladsen (G. Arning) 6. Sikkerhedsproblemer inden for kul-, jern- og stålsektoren (P. Lemoine) 7. Det stående Udvalg for bedriftssikkerhed og sundhedsforhold i Kulminer og i anden Udvindingsindustri (J. Leclercq) 	<p>Direktorat E</p> <p>Sundhed og sikkerhed (P. Recht, konsulent (særklasse)) (G. Arning, konsulent)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Toksikologi, biologi og kontrol af indvirkningerne på sundheden (—) 2. Radioaktivt affald, forebyggende foranstaltninger og sikkerhedsforanstaltninger ved nukleare anlæg (E. Hampe) 3. Folkesundhed og strålingsbeskyttelse (H. Eriskat) 4. Arbejdsmedicin og arbejdshygiejne (P. Hentz) 5. Sikkerhed på arbejdspladsen (P. Lemoine) 6. Det stående Udvalg for bedriftssikkerhed og sundhedsforhold i Kulminer og i anden Udvindingsindustri (J. Leclercq)

Det af Kommissionen den 17. juli 1979 vedtagne forslag til reorganisation var bilagt en note, som med hensyn til direktoratet »Sundhed og sikkerhed« var affattet således:

»...

11. Med hensyn til direktorat F kræver udviklingen i aktiviteterne inden for industriel toksikologi og biologi som følge af gennemførelsen af handlingsprogrammet »Sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen« at der oprettes en særlig administrativ enhed, som skal behandle spørgsmål vedrørende kontrollen med virkningerne af de vigtigste forurenende stoffer på arbejdstagernes sundhed (Ministerrådet behandler for tiden et rammedirektiv vedrørende de vigtigste forurenende stoffer og

direktivforslag vedrørende ekspositionsgrænser for bly, kadmium, asbest osv. er under udarbejdelse).

12. Det er fundet mere hensigtsmæssigt at samle alle sikkerhedsspørgsmål under samme tjenestegren, som betroes Lemoine.

...

14. Med hensyn til antallet af særlige afdelinger og tjenestegrene indebærer reorganisationen, at der nedlægges en afdeling. Der er mulighed for yderligere rationalisering.

...«

5. Arning indgav den 26. oktober 1979 klage over Kommissionens afgørelse af

17. juli 1979 i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 2.

Arning har anlagt nærværende sag den 23. maj 1980.

Kommissionen afviste ved skrivelse af 21. maj 1980 Arning's klage; Arning modtog først skrivelsen den 4. juli 1980.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen (anden afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse. Domstolen har imidlertid opfordret Kommissionen til skriftligt at besvare visse spørgsmål inden retsmødet.

II — Parternes påstande

1. Sagsøgeren har nedlagt følgende påstand:

- »1. Sagen antages til realitetsbehandling.
- 2. Kommissionens afgørelse af 17. juli 1979, som blev meddelt sagsøgeren skriftligt ved skrivelse af 25. september 1979, og hvorved sagsøgeren blev fritaget for sine funktioner som kontorchef for afdelingen »Sikkerhed på arbejdspladsen« og blev placeret i stillingen som konsulent i direktorat E, »Sundhed og sikkerhed«, i organisationsplanen for generaldirektorat V, »Beskæftigelse og sociale anliggender« annulleres.
- 3. Den stiltiende afvisning af den klage, som sagsøgeren indgav den 26. oktober 1979 i medfør af vedtægtens artikel 90, stk. 2, annulleres, såfremt Domstolen tillige måtte finde dette fornødent.
- 4. Kommissionen tilpligtes at betale sagsøgeren én regningsenhed som

erstatning for den ikke-økonomiske skade, han har lidt.

5. Sagsøgte tilpligtes at betale sagens omkostninger.«

2. Kommissionen har nedlagt følgende påstand:

»— sagen afvises; under alle omstændigheder frifindelse;

— sagsøgeren tilpligtes at afholde sagens omkostninger.«

III — Parternes anbringender og argumenter

A — Formaliteten

1. *Kommissionen* gør gældende, at sagen må afvises, i det omfang den tilsigter annullation af den stiltiende afvisning af sagsøgerens klage: ifølge Domstolens dom af 28. maj 1980 i de forenede sager 33 og 75/79, Kuhner mod Kommissionen (Sml. 1980, s. 1677) »[bekræfter] enhver afvisning, hvad enten den er stiltiende eller udtrykkelig, hvis den er klar og enkel, kun... den akt eller undladelse, hvorover klageren gør indsigelse og [udgør] ikke isoleret betragtet... en akt, som kan anfægtes«.

2. *Sagsøgeren* overlader uden videre afgørelsen af dette spørgsmål til Domstolen.

B — Realiteten

Sagsøgerens første anbringende

Første del

1. *Sagsøgeren* anfører, at afgørelsen af 17. juli 1979 først blev meddelt den 25. september 1979, hvilket er i strid med kravet om omgående meddelelse i

vedtægtens artikel 25, stk. 2. Offentliggørelsen af den nye organisationsplan i »Meddelelser fra administrationen« kan ikke erstatte en individuel meddelelse om ændring af sagsøgerens placering.

2. *Kommissionen* anfører, at Domstolen i dommen i Kuhner-sagerne (præmisserne 14 og 15) fastslog følgende:

»... da det drejer sig om en foranstaltning vedrørende organisation af tjenesten, bør [der] henses til, at begrundelsespligten må sættes i forhold til den skønsfrihed, som ansættelsesmyndigheden nyder inden for området, samt i forhold til de marginale ulemper, som denne art foranstaltninger kan medføre for vedkommende tjenestemand.

... Ved afgørelsen af, om kravet i artikel 25 er opfyldt, må der imidlertid henses ikke blot til det dokument, hvorved denne afgørelse blev meddelt, men ligeledes til de omstændigheder, hvorunder afgørelsen er blevet truffet og bragt til vedkommendes kundskab, samt de tjenstlige meddelelser og andre oplysninger, som ligger til grund, og som klart har oplyst sagsøgeren om grundene til og grundlaget for den nævnte afgørelse.«

Selv om disse udtalelser er fremsat med henblik på begrundelsespligten, er Kommissionen overbevist om, at de ligeledes gælder for fristen i vedtægtens artikel 25, stk. 2.

Den omstændighed, at afgørelsen af 17. juli 1979 var et led i reorganisationen, som berørte samtlige tjenestemænd i det pågældende generaldirektorat, og at

tjenestemændene var blevet underrettet kollektivt ved offentliggørelsen af den nye organisationsplan, fritog under alle omstændigheder Kommissionen fra forpligtelsen til at underrette hver af de berørte ved en individuel meddelelse. Kommissionen understreger, at den pågældende offentliggørelse fandt sted den 2. august 1979, dvs. inden for en meget kort frist. Under hensyn til denne offentliggørelse og de oplysninger, som sagsøgeren allerede rådede over, må meddelelsen til sagsøgeren ved skrivelse af 25. september 1979 ifølge Kommissionen anses for rettidig.

Anden del

1. Sagsøgeren mener, at begrundelsen for afgørelsen burde være meddelt samtidig med denne. Han fastslår, at begrundelsen i skrivelsen af 25. september udelukkende anførte foranstaltningerne vedrørende reorganisationen uden at præcisere, hvori foranstaltningerne nødvendiggjorde en konkret ændring af sagsøgerens forhold. En sådan begrundelse opfylder ikke betingelserne i vedtægtens artikel 25, stk. 2: dom af 28. februar 1980 (sag 89/79, Bonu mod Rådet, Sml. 1980, s. 553); domme af 5. april 1979 (sag 112/78, Kobor mod Kommissionen, Sml. 1979, s. 1573, og sag 117/78, Orlandi mod Kommissionen, Sml. 1979, s. 1613).

Ifølge sagsøgeren indeholder afgørelsen et klagepunkt, selv om hans situation ud fra en ydre betragtning er uændret.

De omstændigheder, hvorunder afgørelsen er truffet, bevirker, at den fremtræder som en kritik. Sagsøgeren blev herved placeret i en uhjemlet stilling,

som han ikke havde ansøgt om. Den tjenestegren, som han ledede, blev med dette formål deklasseret til en særlig tjenestegren, uden at den tidligere benævnelse blev ændret.

Afgørelsen er en skjult disciplinær foranstaltning svarende til en degradering, som om sagsøgeren havde gjort sig skyldig i uduelighed og utilstrækkelig faglig indsats.

2. *Kommissionen* ser ikke hvilken anden begrundelse, den kunne anvende, da reorganisationen af tjenesten under generaldirektoratet for Sociale anliggender alene er baggrund for ændringen af sagsøgerens ændrede placering.

Der er ifølge *Kommissionen* så meget mindre grundlag for en fyldigere begrundelse, da det fremgår af dommen i Kuhner-sagerne, at begrundelsespligten, når det drejer sig om en foranstaltning vedrørende organisation af tjenesten, må sættes i forhold til de marginale ulemper, som en sådan foranstaltning kan medføre for vedkommende tjenestemænd; sagsøgerens forhold er imidlertid ud fra en ydre betragtning uændret.

Kommissionen understreger, at sagsøgerens nuværende stilling som konsulent svarer til hans særlige juridiske kundskaber og sætter ham i stand til at foretage en helhedsvurdering af de retlige aspekter ved de forskellige forslag, som *Kommissionen* skal udarbejde inden for området for medicin og sikkerhed på arbejdspladsen.

Sagsøgerens nye placering er i øvrigt i overensstemmelse med *Kommissionens*

afgørelse om beskrivelse af de funktioner og sagsområder, som falder ind under stillingsbetegnelserne i bilag I-A til vedtægten for tjenestemænd i De europæiske Fællesskaber, som offentliggjort i officielle meddelelser i Personaleposten nr. 272 af 4. september 1973.

Kommissionen ser heller ikke, hvorledes den anfægtede afgørelse kan indeholde et klagepunkt imod sagsøgeren. *Kommissionen* anfører, at Domstolen i dommen i Kuhner-sagerne fastslog, at begrundelsespligten ligeledes må sættes i forhold til den skønsmæssige, som ansættelsesmyndigheden nyder i spørgsmål om organisation af tjenesten.

Kommissionens afgørelse er ikke vilkårlig. Afgørelsen vedrører det pågældende generaldirektorat som helhed. Den er truffet i direkte forlængelse af Rådets resolution af 29. juni 1978 om De europæiske Fællesskabers handlingsprogram vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen (EFT C 165, s. 1), hvori der er lagt særlig vægt på fastsættelse af ekspositionsgrænser, udarbejdelse af krav til hygiejnen, analysemetoder og prøveudtagning, osv. Denne tekniske orientering blev bekræftet i den »Meddelelser fra administrationen« nr. 286 af 17. juli 1980 offentliggjorte organisationsplan.

Kommissionen har ved at samle alle spørgsmål vedrørende sikkerhed på arbejdspladsen under en særlig tjenestegren på det institutionelle plan givet udtryk for den nye tendens. En ingeniør er bedre kvalificeret end en jurist til at lede en sådan tjeneste.

Kommissionen anfører videre, at der ved vurderingen af spørgsmålet, om begrundelsen i skrivelsen af 25. september 1979

var tilstrækkelig, ikke kan ses bort fra de mundtlige redegørelser, som direktøren og generaldirektøren gav sagsøgeren, eller fra den omstændighed, at Kommissionens afgørelse af 17. juli 1979 på det institutionelle plan afspejler de nye tendenser, som Rådet redegjorde for i handlingsprogrammet af 29. juni 1978, eller fra den omstændighed, at direktøren sammen med sine medarbejdere, herunder sagsøgeren, deltog både i udarbejdelsen og gennemførelsen af programmet. Den nye organisationsplan kunne derfor ikke komme som nogen overraskelse for sagsøgeren.

3. *Sagsøgeren* svarer, at Rådets resolution af 29. juni 1978 ikke fastlog, at tekniske problemer var vigtigere end retlige spørgsmål, og ikke nødvendiggør, at han afløstes af en ingeniør.

Han anfører, at traktatens artikler 117 ff. bestemmer, at der skal ske en tilnærmelse af de sociale bestemmelser, og at den omhandlede resolution henviser både til disse artikler og til traktatens artikel 235.

Han understreger, at de retlige og tekniske spørgsmål er snævert forbundet i den afdeling, som han ledede, og at han under sin lange karriere på nationalt plan og i Fællesskabet har samlet en stor erfaring vedrørende de tekniske aspekter af de omhandlede spørgsmål.

Sagsøgerens andet anbringende

1. *Sagsøgeren* gør i dette anbringende gældende, at der er sket en tilsidesættelse af den forpligtelse, som i tysk forvaltningsret kaldes »Fürsorgepflicht«, hvor-

efter administrationen ikke alene skal tage hensyn til tjenestens interesse, men ligeledes til tjenestemandens interesse i at hans karriere ikke lider afbræk.

Kommissionen har således hverken taget hensyn til sagsøgerens tjenestealder, kvalifikationer, erfaring eller ansvar.

Der er desuden sket en krænkelse af det pågældende princip, idet afgørelsen skader sagsøgerens karriere og anseelse, således som det er påvist.

2. *Kommissionen* afviser denne opfattelse under henvisning til sine bemærkninger til den anden del af sagsøgerens første anbringende.

Sagsøgerens tredje anbringende

1. *Sagsøgeren* anfører under henvisning til Domstolens dom i Kuhner-sagerne i dette anbringende, at det kontradiktoriske princip er blevet tilsidesat, fordi han hverken forudgående er blevet hørt eller underrettet om den omtvistede afgørelse. Han var således ubekendt med denne, indtil han den 31. juli 1979 blev underrettet herom af sin direktør.

2. *Kommissionen* anfører, at Domstolen i den tidligere nævnte dom (præmis 25) fastslog følgende:

»Der kan ikke i det foreliggende tilfælde tales om 'retten til forsvar', men blot om et generelt princip om god forvaltnings-skik, hvorefter en administration, som

skal træffe, endog lovlige, foranstaltninger, der alvorligt kan skade de berørte, bortset fra særlige tilfælde bør give disse adgang til at fremsætte deres synspunkter. Den anfægtede afgørelse, som lader sagsøgeren beholde alle fordele, der hører til hans lønklasse og stillingsbetegnelse, er ikke af en sådan art, at den gør det nødvendigt at overholde andre formforskrifter end dem, som er fastsat i vedtægtens artikel 90 til beskyttelse af tjenestemændenes og de øvrige ansattes interesser, hvortil om fornødent kommer Domstolens kontrol.«

Formforskrifterne er blevet overholdt. Yderligere har det direktorat, hvorunder sagsøgeren hører, deltaget i udarbejdelsen af Rådets resolution af 29. juni 1978, og gennemførelsen heraf er bl.a. blevet gennemgået af Arning.

C — Erstatning

1. Da den omtvistede afgørelse ikke skader sagsøgeren, er *Kommissionen* af den opfattelse, at erstatningspåstanden ligeledes må forkastes.

2. *Sagsøgeren* gør under henvisning til sine betragtninger ovenfor gældende, at han har lidt en ikke-økonomisk skade.

IV — Besvarelse af Domstolens skriftlige spørgsmål

1. Domstolen har anmodet *Kommissionen* om at meddele, hvilke oplysninger

den råder over, som kan vise, at sagsøgeren har deltaget i de forberedende arbejder i forbindelse med reorganisationen af hans direktorat, eller at han er blevet underrettet om denne omlægning, inden der blev truffet afgørelse om at ændre hans placering.

Kommissionen har svaret, at de forskellige aktioner, som indgår i »De europæiske Fællesskabers handlingsprogram vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen«, under en række tjenstlige møder, hvori Arning deltog, af hensyn til effektiviteten blev fordelt mellem de eksisterende afdelinger. Opgaverne blev pålagt tjenestegrene: arbejdsmedicin, toksikologi og sikkerhed på arbejdspladsen. Ifølge *Kommissionen* kan det derfor ikke gøres gældende, at Arning ikke var orienteret om denne fordeling, som fandt sted over adskillige måneder. Meddelelsen fra direktøren og generaldirektøren om ændringen i organisationsplanen bekræftede derfor blot en situation, som længe havde været under forberedelse.

2. Domstolen har yderligere anmodet *Kommissionen* om at meddele, hvilke oplysninger den råder over, hvoraf det fremgår, at de nye eller andre opgaver, der var pålagt den tjenestegren, som sagsøgeren ledede, gjorde det hensigtsmæssigt at erstatte sagsøgeren med en ingeniør.

Kommissionen har svaret, at den nye tjenestegren omfattede tre tidligere afdelinger, nemlig:

— »Sikkerhedsproblemer inden for kul, jern- og stålsektoren«,

- »Sikkerhed på arbejdspladsen«,
- »Det stående Udvalg for driftssikkerhed og sundhedsforhold i Kulminer og i anden Udvindingsindustri«.

Den tidligere tjenestegren vedrørende kul-, jern- og stålsektoren var under ledelse af en ingeniør, beskæftiget med forskning af teknisk karakter inden for kul- og stålsektoren samt inden for EKSF-programmerne. Det stående Udvalg skulle under hensyn til sine opgaver være ledet af en mineingeniør. Den del af handlingsprogrammet vedrørende sikkerhed på arbejdspladsen, som er pålagt afdelingen »Sikkerhed på arbejdspladsen«, vedrører i det væsentlige de tekniske aspekter ved det forebyggende arbejde.

Af samtlige disse grunde valgte Kommissionen at lade en mineingeniør lede denne afdeling. Kommissionen skønnede, at Arnings uddannelse satte ham i stand til at gøre bedre fyldest som konsulent for direktoratet som helhed.

3. Domstolen har ligeledes anmodet Kommissionen om at meddele, hvilken uddannelse de ansvarlige for de øvrige tjenestegrene i direktoratet »Sundhed og sikkerhed« har. Kommissionen har svaret, at de ansvarlige for tjenestegrene i dette direktorat respektivt er uddannet som: læge, kemiker, ingeniør, læge (med speciale i strålingsbeskyttelse) og jurist, mineingeniør.

I retsmødet den 18. juni 1981 har Günther Arning, ved advokat L. Schiltz, og Kommissionen, ved D. Sorasio, som befuldmægtiget, bistået af advokat R. Andersen, afgivet mundtlige indlæg.

Kommissionen var under retsmødet bistået af direktør Recht, som var sagsøgerens chef på tidspunktet for de pågældende faktiske omstændigheder. Domstolen og sagsøgeren har stillet ham spørgsmål vedrørende anledningen til omlægningen af hans direktorat og den eventuelle forbindelse mellem denne anledning og Arnings nye placering, samt om i hvilken udstrækning Arning blev underrettet om reorganisationen. Recht har specielt præciseret, at han allerede i 1976, da han tiltrådte sin stilling, fandt, at antallet af afdelinger og særlige tjenestegrene var for højt. Arnings to hjælpeansatte var blevet knyttet direkte til sekretariatet for Det rådgivende Udvalg, hvorfor han i praksis kun havde en sekretær ansat under sig. Det var som følge af det nye handlingsprogram blevet absolut nødvendigt at foretage en rationalisering, fordi det i en situation med personalemangel var nødvendigt at udføre de i programmet fastsatte tekniske og videnskabelige opgaver. Det blev derfor besluttet at sammenlægge Arnings afdeling med den særlige afdeling vedrørende sikkerhedsproblemer inden for kul-, jern- og stålsektoren og senere med Det stående Udvalg for driftssikkerhed og sundhedsforhold i Kulminer og i anden Udvindingsindustri. Da handlingsprogrammet var udarbejdet af direktoratet i sin helhed, måtte Arning have forudset virkningerne heraf.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 8. oktober 1981.

Præmisser

- 1 Ved stævning, indleveret til Domstolens justitskontor den 23. maj 1980, har Günther Arning, der er jurist og tjenestemand i lønklasse A3 ved Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, anlagt sag med påstand om dels annullation af Kommissionens afgørelse af 17. juli 1979, hvorved sagsøgeren blev fritaget for sine funktioner som kontorchef for afdelingen »Sikkerhed på arbejdspladsen« i direktoratet for »Sundhed og sikkerhed« og blev placeret i stillingen som konsulent i direktoratet, dels at Kommissionen tilpligtes at betale ham en regningsenhed som erstatning for den ikke-økonomiske skade, han har lidt som følge af den ændrede placering.

- 2 Det fremgår af sagen, at den ændrede placering, som ikke har ændret forholdet mellem sagsøgerens lønklasse og stilling, skete i forbindelse med en reorganisation af generaldirektorat V »Beskæftigelse og sociale anliggender«. Det er ikke blevet bestridt, at denne reorganisation for så vidt angår direktoratet »Sundhed og sikkerhed« ligeledes var en rationaliseringsforanstaltning for at udføre de nye opgaver, som var en følge af gennemførelsen af handlingsprogrammet vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen i Rådets resolution af 29. juni 1978 (EFT C 165, s. 1), hvori hovedvægten var lagt på spørgsmål af teknisk og videnskabelig karakter inden for bl.a. toksikologi og biologi.

- 3 Reorganisationen medførte, at afdelingen »Sikkerhed på arbejdspladsen«, som ifølge Kommissionen var meget lille og den eneste afdeling i direktoratet, som var ledet af en person uden teknisk eller videnskabelig uddannelse, i første omgang blev lagt sammen med den særlige tjenestegren »Sikkerhedsproblemer inden for kul-, jern- og stålsektoren« og senere med »Det stående Udvalg for bedriftssikkerhed og sundhedsforhold i Kulminer og i anden Udvindingsindustri«. Herefter er alle sikkerhedsproblemer underlagt samme særlige tjenestegren, som er ledet af en mineingeniør, der er tjenestemand i lønklasse A 4.

- 4 Det fremgår ligeledes af sagen, at afgørelsen af 17. juli 1979 første gang blev meddelt sagsøgeren under et møde den 31. juli med dennes direktør. Den nye organisationsplan, som var resultatet af første led i reorganisationen, blev den 2. august offentliggjort i »Meddelelser fra administrationen«, som udsendes til hele personalet, og sagsøgeren, som den 3. september var tiltrådt sin nye stilling, havde den 26. september et møde med sin generaldirektør. Sagsøgeren modtog imidlertid først den 1. oktober en meddelelse af 25. september fra generaldirektøren for Personale og administration, som nærmere fastsatte hans nye placering i henhold til afgørelsen af 17. juli, men som udelukkende angav, at afgørelsen var truffet »som et led i reorganisationen af generaldirektorat V«.

- 5 Sagsøgeren fremfører på denne baggrund fire anbringender, hvoraf tre vedrører Kommissionens tilsidesættelse af væsentlige formforskrifter, mens det fjerde vedrører afgørelsens indhold.

Afgørelsen er meddelt for sent

- 6 Sagsøgeren gør først gældende, at Kommissionen har overtrådt artikel 25, stk. 2, første sætning, i tjenstemandsvedtægten, hvorefter enhver afgørelse i henhold til vedtægten om en bestemt person straks skal meddeles den pågældende tjenstemand skriftligt.

- 7 Kommissionen anfører i denne anledning, at afgørelsen af 17. juli 1979 var et led i reorganisationen, som berørte samtlige tjenstemænd i generaldirektoratet. Den kollektive meddelelse, som fandt sted ved offentliggørelsen af den nye organisationsplan den 2. august 1979, var derfor tilstrækkelig. Under hensyn til denne offentliggørelse og de øvrige oplysninger, som sagsøgeren rådede over, inden han modtog den skriftlige meddelelse af 25. september 1979, må denne ifølge Kommissionen anses for rettidig.

- 8 Kommissionens argumentation må forkastes. Selv om afgørelsen om at placere sagsøgeren i en anden stilling er truffet i forbindelse med en generel

reorganisation, udgør den en individuel afgørelse, som i henhold til vedtægtens artikel 25 skal meddeles skriftligt, hvorfor meddelelsen hverken kan erstattes af offentliggørelsen af den nye organisationsplan eller af en samtale med sagsøgerens overordnede. Artiklen er overtrådt, idet afgørelsen af 17. juli først blev meddelt den 25. september.

- 9 Da meddelelsen først skal gives, efter at afgørelsen er truffet, og den derfor ikke har nogen indflydelse på afgørelsens indhold, kan denne overtrædelse imidlertid ikke medføre annullation af den anfægtede afgørelse. Da sagsøgeren ikke har påvist noget tab alene som følge af den ikke rettidige meddelelse, kan denne overtrædelse heller ikke danne grundlag for at tilpligte Kommissionen at betale erstatning. Dette anbringende må derfor forkastes.

Utilstrækkelig begrundelse

- 10 Sagsøgeren gør for det andet gældende, at afgørelsen indeholder et klagepunkt imod ham, og at den derfor skulle begrundes i henhold til artikel 25, stk. 2, sidste sætning, i vedtægten. Den blotte henvisning i meddelelsen af 25. september til den generelle reorganisation af tjenesten var ikke tilstrækkelig, da nyorienteringen i handlingsprogrammet, som var baggrunden for reorganisationen, ikke berørte sagsområdet for afdelingen »Sikkerhed på arbejdspladsen«, og da sagsøgeren derfor ikke kunne forudse, at reorganisationen også ville omfatte denne afdeling.
- 11 Kommissionen anfører derimod under henvisning til Domstolens dom af 28. maj 1980 (Kuhner mod Kommissionen, sagerne 33 og 75/79, Sml. 1980, s. 1677), at begrundelsen var tilstrækkelig bl.a. under hensyn til det vide skøn, som Kommissionen nyder i spørgsmål vedrørende organisationen af tjenesten, og da afgørelsen på det institutionelle plan afspejlede de nye tendenser, som Rådet har lagt til grund i handlingsprogrammet. Sagsøgeren har deltaget både i forberedelsen og gennemførelsen af programmet, hvorfor den nye organisationsplan ikke kunne komme som nogen overraskelse for ham. Kommissionen henviser desuden til sagsøgerens samtaler med sin direktør og generaldirektør, som fandt sted, inden han modtog meddelelsen.

- 12 Pligten til at begrunde en foranstaltning vedrørende organisation af tjenesten bør — som Domstolen allerede har fastslået i den nævnte dom — sættes i forhold til den skønsfrihed, som ansættelsesmyndigheden nyder inden for området, samt i forhold til de marginale ulemper, som tjenestemandens ændrede placering, der hverken berører hans lønklasse eller ydre vilkår, kan medføre. Disse betragtninger danner imidlertid ikke tilstrækkeligt grundlag for en begrundelse, som udelukkende henviser til reorganisationen af det pågældende generaldirektorat.
- 13 Ved afgørelsen af, om kravet i artikel 25 er opfyldt, må der imidlertid — som Domstolen ligeledes har fastslået i den nævnte dom — henses ikke blot til det dokument, hvorved denne afgørelse blev meddelt, men ligeledes til de omstændigheder, hvorunder afgørelsen er blevet truffet og bragt til vedkommendes kundskab. Det må i denne anledning bl.a. undersøges, om sagsøgeren allerede var i besiddelse af de oplysninger, hvorpå afgørelsen ifølge Kommissionen var støttet.
- 14 Sagsøgeren bestrider hverken, at han deltog i forberedelsen og gennemførelsen af det nye handlingsprogram, eller at direktoratet »Sundhed og sikkerhed« var blevet pålagt vigtige nye opgaver af teknisk og videnskabelig karakter — hvilket imidlertid ikke berørte sagsøgerens afdeling — som direktoratet ikke kunne udføre, medmindre der blev foretaget en intern reorganisation og rationalisering. Sagsøgeren kunne heller ikke være uvidende om, at hans afdeling var meget lille, og at det var den eneste afdeling under ledelse af en tjenestemand uden teknisk eller videnskabelig uddannelse, hvorfor nedlæggelsen af denne afdeling kunne lette den nødvendige rationalisering. Offentliggørelsen af den nye organisationsplan gav desuden samtlige tjenestemænd en oversigt over reorganisationen som helhed. Under hensyn til disse omstændigheder og det forhold, at sagsøgeren, inden han modtog den skriftlige meddelelse, havde lejlighed til at indhente yderligere oplysninger under sine samtaler med direktøren og generaldirektøren, må det konstateres, at han var i stand til at vurdere afgørelsens lovlighed og berettigelse og anlægge sag ved Domstolen til retlig efterprøvelse. Heraf følger, at den meget kortfattede begrundelse i meddelelsen af 25. september ikke i foreliggende tilfælde kan påvirke gyldigheden af afgørelsen af 17. juli eller give anledning til erstatningsansvar for Kommissionen. Dette anbringende må derfor ligeledes forkastes.

Manglende forudgående høring

- 15 Sagsøgeren anfører desuden, at retten til forsvar er blevet tilsidesat, fordi han hverken blev hørt eller underrettet, inden den omtvistede afgørelse blev truffet.
- 16 Vedrørende dette anbringende anfører Kommissionen atter under henvisning til dommen af 28. maj 1980, at der ikke i det foreliggende tilfælde kan tales om retten til forsvar, men blot om et generelt princip om god forvaltnings-skik, hvorefter den administration, som skal træffe, endog lovlige, foranstaltninger, der alvorligt kan skade de berørte, bortset fra særlige tilfælde bør give disse adgang til at fremsætte deres synspunkter. Kommissionen gør gældende, at den pågældende ændrede placering ikke kan sidestilles med sådanne foranstaltninger.
- 17 Selv om den ændrede placering af sagsøgeren faktisk er en foranstaltning, som kan udgøre et klagepunkt, har denne foranstaltning hverken berørt sagsøgerens lønklasse eller ydre vilkår, og den kan derfor ikke betragtes som en foranstaltning, der alvorligt skader den pågældende tjenestemand. Administrationen er ikke i et sådant tilfælde — medmindre der udtrykkeligt gælder noget andet ifølge tjenstemandsvedtægten — forpligtet til at høre tjenestemanden vedrørende den afgørelse, som administrationen påtænker at træffe over for denne. Dette anbringende kan derfor ikke tages til følge. Ikke desto mindre ville det være i overensstemmelse med den redelighed og gensidige tillid, som må kendetegne forholdet mellem tjenstemændene og administrationen, hvis denne så vidt muligt gav tjenestemanden adgang til at fremsætte sine synspunkter vedrørende den påtænkte afgørelse. En sådan praksis ville ligeledes kunne forhindre tvister.

Tilsidesættelse af bistandspligten

- 18 Sagsøgeren anfører endelig, at Kommissionen har tilsidesat sin bistandspligt, idet den, da den besluttede at fritage sagsøgeren for sine funktioner som chef for afdelingen »Sikkerhed på arbejdspladsen«, hverken tog hensyn til sagsøgerens lange erfaring på dette område eller hans sagkundskab, som fremgår af bedømmelserne af sagsøgeren, hvorfor afgørelsen har skadet hans ære og faglige omdømme.

- 19 Der skal i denne anledning henvises til det vide skøn, som administrationen nyder vedrørende organisation af tjenesten. Selv om det således er korrekt, at myndigheden, når den træffer afgørelse om en tjenestemand's forhold, ikke alene skal tage hensyn til tjenestens interesse, men ligeledes til den pågældende tjenestemand's interesse, kan denne betragtning ikke forhindre myndigheden i at foretage en reorganisation af tjenesten, hvis den anser dette for nødvendigt. Den omstændighed, at en juridisk uddannet tjenestemand fra at være kontorchef udnævnes til konsulent i retlige spørgsmål, som hører under hans direktorat, kan desuden ikke alene betragtes som en foranstaltning, der skader tjenestemandens ære og faglige omdømme. Dette sidste anbringende må derfor ligeledes forkastes.

Sagens omkostninger

- 20 Selv om samtlige sagsøgerens anbringender således må forkastes, må der imidlertid ved afgørelsen om sagens omkostninger tages hensyn til de forudgående betragtninger vedrørende god forvaltningsskik. Det fremgår således heraf, at Kommissionens adfærd og den manglende hensyntagen til sagsøgeren, som sagen vidner om, var medvirkende årsager til, at tvisten opstod. Det bemærkes dels, at sagsøgeren — selv om han deltog i de forberedende arbejder til reorganisationen — ikke har haft lejlighed til at fremsætte sine synspunkter vedrørende den ene foranstaltning, som berørte ham direkte, dels at administrationen i strid med vedtægten udsatte den skriftlige meddelelse, indtil sagsøgeren allerede havde arbejdet i sin nye stilling i næsten en måned, og dels at meddelelsen som eneste begrundelse henviste til den generelle reorganisation af generaldirektoratets tjeneste som helhed. Det kan på denne baggrund ikke bebrejdes sagsøgeren, som har anlagt sagen inden afsigelsen af den dom, hvorfra Kommissionen har hentet de fleste af sine argumenter, at have forelagt Domstolen sagen med henblik på en retlig efterprøvelse af spørgsmålet, om den manglende hensyntagen har retsvirkninger med hensyn til afgørelsens gyldighed.
- 21 Procesreglementets artikel 69, stk. 3, andet afsnit, hvorefter Domstolen endog kan pålægge en vindende part at godtgøre den anden part de udgifter, som han har forvoldt modparten ved sin egen adfærd, finder derfor anvendelse.

På grundlag af disse præmisser
udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (anden afdeling)

- 1) **Sagsøgte frifindes.**
- 2) **Kommissionen bærer alle sagens omkostninger, herunder sagsøgerens.**

Due

Chloros

Grévisse

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 29. oktober 1981.

For justitssekretæren

J. A. Pompe

assisterende justitssekretær

O. Due

Formand for anden afdeling

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT S. ROZÈS
FREMSAT DEN 8. OKTOBER 1981¹

Høje Domstol.

Ændringer af tjenestemændenes placering og forflytninger — hvad enten de er foretaget i forbindelse med en reorgani-

sation af tjenesten eller ej — har i den seneste tid ofte medført sagsanlæg fra de berørte tjenestemænd side. Dette er måske tegn på en uro, som ligeledes er forklaringen på nærværende sag.

¹ — Oversat fra fransk.